

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 Din, za 1/2 leta 90 Din, za 1/4 leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plačati in tožiti se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Gregorčičevi ulici 23. — Rokopisov ne vračamo. — Račun pri pošti hranilnici v Ljubljani št. 11.953 — Tel. št. 25-52.

Izhaja vsak torek, četrtek in soboto

Liubliana, četrtek 27. avgusta 1936

Cena posamezni številki Din 1'50

Ni reda

Se nikdar ni bilo našemu človeku poslano z rožicami in zato je naš človek vajen dela, pa tudi težav in celo pomanjkanja. A naš človek ni vajen le dela, žrtev in potrpežljivosti, temveč tudi reda. In tega danes pogreša povsod in zato občuti današnje razmere tako izredno težko. Red je našemu človeku nekaj, kar tako neobhodno potrebuje za življenje ko zrak, ker brez reda ni uspehov, je vsak napor le problematične vrednosti. A reda danes ni in ga ni in zato zapada naš človek v pesimizem.

Ta nered se opaža povsod in na vseh poljih in ta nered ubija vse naše gospodarsko ter javno življenje. Zakon n. pr. predpisuje, da ne sme ležati v eni bolniški sobi več ko 12 bolnikov, v ljubljanski bolnišnici pa jih leži 60, dostikrat tudi po trije bolniki na eni postelji. Zdravniki pravijo, da je to skrajni nered ter zahtevajo, da se zgradi nova bolnišnica, toda iz njih zahteve nastane le nov zaprašen akt. Javno so povedali zdravniki, da so v bolnišnici umrli ljudje za sepo le zaradi nehygieničnih razmer, toda tudi ta najtežja konstatacija nereda, ko gre že za človeško življenje, je ostala neupoštevana in je manj važna ko cela vrsta drugih stvari, za katere se je našel takoj denar.

Zakon pravi, da se mora ustanoviti gospodarski svet, vsi gospodarski ljudje ponavljajo to zahtevo, toda zakon se ne izvrši, ker pri nas ne velja to, kar zahteva zakon, temveč kakor pravi volja onih, pri katerih je odločitev.

Ob vsakem izkazu denarnih zavodov moramo konstatirati, kako rastejo vloge v državnih in kako padajo v zasebnih zavodih. Konstatiramo dan na dan, ne samo mi, temveč tudi vodilni krogi, da brez normalnega funkcioniranja zasebnih denarnih zavodov ni ožvilenja gospodarskega življenja. In vendar se nič ne stori za ozdravljenje denarnih zavodov.

Dan na dan čitamo, kako se uničuje premoženje dolžnikov, kako se na dražbah prodaja za vsako in tudi za slepo ceno premoženje dolžnikov, ki so leta in leta koristno delovali za naše gospodarstvo. Dogaja se celo to, da požene oblast na boben dolžnika, katerega ista država ne plača svojega dolga. Ali moramo še posebej dostaviti, da je to nered, ki vodi prizadevate v obup!

Posebno mnogo tega obupnega nereda je na gospodarskem polju, pa naj sežemo v katerokoli panogo. Pokrajine, ki plačujejo najvišje davke, dobe od države najmanj. Za železnice, ki so najbolj rentabilne, ni investicij, pač pa za železnice, ki niso in ki še desetletja ne bodo. Sedaj zopet čitamo o razdelitvi 50 milijonskega zneska za vodnjake in Slovenija se mora zopet zadovoljiti z ubogimi 5 odstotki. A tudi v Sloveniji imamo svojo Suho Krajino! In vsedravnice, bavinovske trošarine, izdatki za javna dela! Nered postaja že pravilo v našem javnem življenju.

In ta nered pritiska k tlom naše ljudi, da izgubljajo voljo za delo. Pa kdo bi tudi delal, ko pa nihče nikdar ne ve, kaj prinese jutrnji dan! Tako se je dogodilo ljudem, ki so zidali nove hiše na podlagi zakonite določbe, da so njih hiše davka proste, da danes že ne vedo, koliko vrst davkov morajo plačevati. Nekaj nerazumljivega za našega človeka je tudi, da ne mo-

re nikdar zvedeti na davkariji natančno, koliko mora še davka plačati. Seveda se temu ni niti čuditi, ko pa je pri nas že udomačena ta razvada, da se zahtevajo novi davki za nazaj za že davno zaključena poslovna leta.

Reda ni in zato tudi ni zboljšanja, zato tudi ni konca krize in za-

to je ne bo konec, dokler ne bo konec tega našega večnega nereda. A kako ga naj bo konec, ko pa ni nikjer nikogar, ki bi se pošteno lotil dela, da se ta nered odpravi. In vendar bi si ta pridobil največjo hvaležnost naroda, saj so danes celo prepričani demokrati pripravljene prenesti tudi dikta-

turo, če bi ta dala vsaj nekaj jamstva, da se ta nered odpravi.

Osnovno zlo vsega našega življenja je naš splošni in nepremakljivi nered in naša bodočnost je odvisna le od tega, če bomo mogli ta nered odpraviti. Toda bojimo se, da je upanje, da se bo to zgodilo, vsak dan manjše.

Veliki privilegiji za borski rudnik

Borskemu rudniku znižana tudi železniška prevoznina za več ko polovico

Pred nami je zadnja številka »Rudarskega in topilniškega vestnika« iz Beograda, ki je vsa posvečena svečanostnemu polaganju temeljnega kamna za zgraditev elektrolitične rafinerije bakra v Boru. Kot zgodovinski dogodek se proslavlja v tej številki ta slavnostni dogodek in da bi se tudi že na zunaj poudarila pomembnost dogodka, je izšla vsa številka v srbsko-francoskem besedilu.

Polno lepih besed o velikanskih zaslugah borskega rudnika čitamo v tej številki, zlasti pa so nas ganila izvajanja predsednika družbe borskih rudnikov g. Henrija Puerrija. Spominjal je na staro prijateljstvo med srbskim in francoskim narodom ter navedel, da je francoska družba že l. 1904. kljub težki krizi doprinesla težke žrtve, da bodo metode dela v borskem rudniku čim bolj moderne. In da bi se moglo izkoristiti novo odkrito ležišče bakra Tilva-Mika, je zahtevala družba od francoskih varčevalcev posojilo 40 milijonov frankov, da bi se mogle zgraditi potrebne naprave. To je že drugo posojilo družbe, ker prvo je bilo potrebno, da se je spravil v tek po vojni od sovražnika opustošeni rudnik. Družba je nadalje skrbelo, da se zlato, pridobljeno iz bakra, daje jugoslovanski Narodni banki za dopolnjevanje njene zlate poldoge (seveda pa mora Narodna banka to zlato prav dobro plačati, op. ured.). Družba je nadalje zgradila novo elektrarno in sedaj bo zgrajena še elektrolitična rafinerija. Nad 600 milijonov din so vložili francoski varčevalci v borski rudnik ter bili s tem v korist jugoslovanski kovinski industriji. Tako se je izkazal velikanski uspeh francosko-jugoslovanskega sodelovanja v industriji.

Ko smo čitali vse te zanosne besede, pa smo se spomnili tudi na bilanco družbe, ki podrobno dopolnjuje prejšnje besede in ki pokaže žrtve družbe šele v pravi luči. Ker so bile te številke objavljene že večkrat, zato bomo omenili le nekatere. Upravni odbor družbe Mines de Bor je predlagal letos izplačilo povišane dividende, in sicer 160 odstotkov na prvenstvene delnice (lani 130%) in 157 odstotkov na osnovne delnice (lani 127 odstotkov).

Čisti dobiček družbe pa je znašal 26 milijonov frankov ali 87 milijonov din, s taniemami in provizijami pa se ta vsota poveča na 100 milijonov din. Ves naš izvoz v Francijo pa je znašal leta 1935. po vrednosti samo 628 milijona din. Od tega velikanskega dobička pa je plačala družba Jugoslaviji davkov leta 1933. 27, l. 1934. pa 64 milijona din, to je komaj 9

odstotkov čistega dobička, dočim morajo naša domača podjetja plačati od čistega dobička tudi nad 50 odstotkov.

Ko smo se spomnili vseh teh števil, pa je seveda tudi padla slika o zaslugah francoskih varčevalcev, pa čeprav so ti od l. 1914. investirali tu pri nas nad 600 milijonov din. Zato pa so od l. 1922. dobili le na dividendah, taniemah in provizijah skoraj celo milijardo din. In kje so še veliki odpisi, ki pri čistem dobičku niso všteti, a ki so tako silno dvignili vrednost delnic borskega rudnika.

Pri svečanih prilikah se pač vedno govori malo več ko treba, toda tako pretiravati, kakor se je pri svečanosti v borskem rudniku, le ni treba.

In sedaj nas opozarja »Saobračajni vestnik« še na tretje poglavje

o borskem rudniku. »Saobračajni vestnik« z dne 15. avgusta v št. 34. je na strani 34. objavil olajšave, ki jih dovoljujejo naše železnice borskemu rudniku za prevoz materiala iz Jesenic dalje do rudnika. Te olajšave so tako velike, kakor jih ni nikdar deležna niti ena naša domača zasebna tvornica. Za polovico ceneje bo prevažal borski rudnik material ko naša domača zasebna podjetja. Pri tem pa je ta material oproščen še carine in vseh davkov!

Ko je pred kratkim izšla uredba, s katero se je dovoljeval železnici v Zenici prost uvoz za material, ki ga potrebuje Zenica za razširjenje svojih obratov, so jugoslovanski podjetniki z vso upravičenostjo proti temu protestirali, ker se Zenica pojavlja na trgu tudi kot konkurent domačim zasebnim tvornicam, in sicer za blago, ki ga država ne potrebuje. Toda

Pred sklenitvijo trgovinskega provizorija z Italijo

Naša vlada je sprejela italijanske zahteve

Čeprav smo že obširno poročali o bližnjih trgovinskih pogajanjih z Italijo, vendar smatramo za koristno, če v informacijo svojih bralcev navedemo še to, kar poroča o teh pogajanjih in naših odnosih z Italijo beogradska »Politika«.

Najprej konstatira list, da se prvotne ponosne besede italijanskih listov, da Italija prav nič ne bo hitela z obnovo trgovinskih odnosov s sankcionističnimi državami, niso niti najmanj uresničile. Nasprotno je italijanska vlada sama predlagala sankcionističnim državam sklenitev trgovinskega provizorija in prvi provizorij je bil tudi že sklenjen med Italijo in Francijo. Provizorij sam dokazuje, da je pri pogajanjih Italija znatno odnehala. Tako sta se obe državi v provizoriju zavezale, da si bosta dovoljevali medsebojno čim večji uvoz. Francoski izvoz v Italijo se bo plačeval v Parizu v francoskih frankih pri posebni konverzijski blagajni. Od vplačil francoskih uvoznikov italijanskega blaga se bo zadržalo 10 % za plačilo v Italiji zaprzlih terjatev francoskih izvoznikov iz predsankcijske dobe. Te terjatve znašajo okoli 300 milijonov frankov. Da bi se izplačilo teh terjatev pospešilo, je francoska vlada dopustila, da bo italijanski izvoz v Francijo tudi večji od doseganega. Italija pa je pristala, da pada valutni riziko, če bi nazadovala lira, v breme italijanskega dolžnika. Provizorična trgovinska pogodba je stopila v veljavo 15. av-

gusta in bo veljala do 4. oktobra ter se more vsak hip odpovedati.

Italijanski predlogi naši vladi

Kakor smo že javili, je italijanska vlada poslala naši vladi dne 29. julija predlog za sklenitev trgovinskega provizorija. V tem predlogu je italijanska vlada sporočila, da se more skleniti bodoča pogodba samo na podlagi 100 odstotnih kompenzacij. Da pa bi se mogle likvidirati jugoslovanske terjatve iz dobe pred 18. novembrom, naj bi se razvijali trgovinski odnosi na bazi 3:2 v korist Italije. Po tem predlogu naj bi Jugoslavija uvozila iz Italije v enem tromeščju blaga za 21.75 milijona lir, izvozila v Italijo pa le za 14.5 milijona lir. Razlika 7.25 milijona lir pa bi se uporabila za izplačilo jugoslovanskih terjatev. Od tega jugoslovanskega izvoza pa naj bi odpadlo na: rude (cink, baker in svinec) 2,5 milijona, na cement in boksit 1, na premog 0,3, na gradbeni les 3, na drva 0,5 in na razne druge proizvode 2,7 milijona lir. Prj tem pa je italijanska vlada izrečno pripomnila, da pri uvozu iz Italije ne bi prihajali v poštev proizvodi, za katerih surovine mora plačati Italija zdravo valuto. Iz teh kompenzacijskih poslov bi torej izpadlo bombažno predvilo, ki je tvorilo preje 60 % vsega našega uvoza iz Italije.

na vse zadnje je Zenica vendarle državno podjetje.

Kaj pa naj rečejo jugoslovanski podjetniki, kadar se priznavajo tako veliki privilegiji podjetju, ki je čisto tuje podjetje, ki ima od izkoriščanja naših naravnih zakladov že itak velikanske dobičke, tako velike, kakor o njih druga podjetja ne morejo niti sanjati! — Kje pa je tu oni veliki vzrok, da se dovoljujejo temu podjetju ti privilegiji, ki so za naša domača podjetja absolutno nedosegljiva!

Spominjamo se tu na sto in stokrat ponovljene zahteve naših lesnih interesentov, da se jim pomaga iz stiske z znižanjem železniških tarif. Še do danes so ostale njih zahteve neizpolnjene. Za borski rudnik pa so olajšave takoj tu.

Mislimo, da ni potrebno, da bi še dodali k vsemu temu poseben komentar!

Naša vlada sprejela italijanske zahteve

Pred dnevi je bil v Rim poslan odgovor naše vlade. Naša vlada sprejema načelo 100 odstotne kompenzacije in pristaja tudi na razmerje 3:2 v korist Italije. V odgovoru se le pripominja, da nimamo za uvoz zadosti italijanskih proizvodov na razpolago, če odpade bombažno predvilo in da je zato malo verjetno, da bi mogli doseči od italijanske vlade predlagano višino zamenjave blaga. Zato predlaga naša vlada, da se vprašanje jugoslovanskih starih terjatev izloči iz nove pogodbe o zamenjavi blaga in da se to vprašanje reši na kak drug način.

Računati je torej s tem, da se bo obseg naše trgovine znatno zmanjšal, zlasti še, ker ne moremo iz Italije dosti uvažati. Večino predmetov, ki jih Italija ponuja, moremo dobiti tudi drugod.

Glede naših terjatev v Italiji

pa pravi »Politika«, da te ne znašajo 250 milijonov din, kakor se navadno govori, temveč samo okoli 160 milijonov din. Te terjatve naj bi se likvidirale z državnimi dobavami v Italiji, tako z nabavo tovornih in osebnih avtomobilov, a tudi z raznimi gradbenimi deli, zlasti v naših pristaniščih. Tudi za izdatke naših turistov v Italiji bi se mogle uporabiti te terjatve, kakor je bilo to dogovorjeno v pogodbi z Grčijo.

Od 1.—13. septembra

LJUBLJANSKI VELESEJEM

50% popust na železniel, parobrodih in avijonih

Na odhodni železniški postaji kupite rumeno legitimacijo za Din 2'—

Vsedravnica razstava „ZA NAŠ LES“

Zivalski trg, Divjad v parku

Velika vrtnarska razstava

Industrija, obrt, trgovina. — Domače preproge. — Perutnina, kuncil, golobi. Ribe itd. Tekmovanje harmonikarjev 13. septembra.

Krasno zabavišče. — Velikomesni variété

popoldne in zvečer. — Vabimo vas

Ker pa Italija dopušča izvoz bombažnega prediva le proti plačilu v zdravih valutah, naj bi naša vlada izdala enak sklep, da se tudi konoplja in rude smejo izvažati samo proti plačilu v zdravih valutah in devizah. Odgovor naše vlade na italijanski predlog je izdelan tako v podrobnostih, da se pričakuje v najkrajšem času sklenitev trgovinskega provizorija med Italijo in

Jugoslavijo in morda bi ta stopil že 1. septembra v veljavo. V oktobru pa bi se nato začela pogajanja za sklenitev definitivne pogodbe.

In kaj je s slovenskim lesom?

Najbolj je bila udarjena od sankcij Slovenija, najbolj je pa tudi prizadeta Slovenija od oslabljenja

trgovinskih odnosov z Italijo. Edino pravilno bi zato bilo, da bi naša vlada pri pogajanjih z Italijo upoštevala tudi v prvi vrsti interese Slovenije in zlasti interese slovenskega lesnega gospodarstva! Ali pa se je to tudi zgodilo? Ali sme Slovenija kaj upati od pogajanj z Italijo? Ali ima Slovenija le rahel vzrok za optimizem?

bori, ki so določevali za industrijo minimalne mezde. Končno so bila imenovana arbitražna sodišča, ki niso določevala le minimalne, temveč tudi pravične mezde, ter vse druge delovne pogoje.

Do svetovne vojne so se vsa ta vprašanja razvijala zelo počasi. Šele v l. 1927/28. je prišel ta problem pred Mednarodno konferenco za delo v Ženevi, kjer je bilo po dolgi debati sklenjeno, da je ta problem za uradno reševanje aktualen samo v onih državah, kjer so delavci nezaščiteni in neorganizirani.

Gospodarska stiska pa je privadila do tega, da se je začela država bolj intenzivno mešati v zasebno iniciativo, kar velja zlasti za fašistične režime, dočim so države z demokratičnim režimom prepuščale reševanje teh vprašanj strokovnim organizacijam.

Razmere v Jugoslaviji

Če sedaj analiziramo naš primer, moramo ugotoviti, da nismo ne v socialnem, ne v upravnem in ne v gospodarskem pogledu dovolj razviti, da bi mogli brez škode začeti z integralnim reševanjem tega vprašanja. Za sistem svobode niso dorasle naše podjetniške in delavske organizacije, za sistem obveznosti pa nimamo ne upravnih niti finančnih možnosti in zato tudi ne možnosti za načrtno gospodarstvo, brez katerega se obvezno izvajanje kolektivnih pogodb, s katerimi se urejajo mezde in ki se izvajajo z rabsodišči, niti ne morejo zamisliti. Sicer pa je treba pripomniti, da o načrtnem gospodarstvu sanjajo samo države, ki ga še niso poskusile, dočim se države, ki so to gospodarstvo že izvajale, kakor U. S. A. in Nemčija že polagoma vračajo k zasebnim iniciativam. Kajti pri slednji se ne samo poslužuje vsak vseh svojih sposobnosti, temveč nosi tudi ves riziko, ki je zvezan s podjetjem.

Če se obrnemo na naše razmere, potem bi bilo treba reči: Ker je pri nas razvoj tako delavskih kot podjetniških organizacij zelo zastal, bi bilo treba najti začasno tretje sredstvo, ki bi onemogočilo take zlorabe sedanjega položaja z ene ko z druge strani, da se v nekaterih podjetjih ne bi plačevale mizerne mezde in da tudi delavstvo ne bi zlorabljalo svobode stavekne gibanja.

Kako rešiti vprašanje mezd in stavk

Tako delojemalci ko delodajalci so bili vedno za to, da se ravnamo po sklepih Mednarodnega urada za delo. Zato bi se bilo treba vrniti na linijo te mednarodne organizacije.

Glede mezd je treba ugotoviti, kje delovni pogoji ne dosegajo eksistenčnega minimuma za delavca. S paritetnimi odbori bi se to lahko ugotovilo. Ustanovili pa bi se ti odbori le, kadar bi ena stranka to zahtevala od oblasti. Tako n. pr. bi se lahko obrnili delavci nekega podjetja ali neke stroke na oblast, da skliče paritetni odbor, ker da so mezde prenizke. Paritetni odbor bi potem v navzočnosti zastopnikov oblasti določil minimalne mezde, oziroma delovne pogoje, za katere bi ravno šlo. S tem bi se doseglo, da bi tudi druga podjetja iste stroke sama od sebe sprejela določbe tarifnega odbora, ker bi se s tem izognila proceduri paritetnega odbora in nevarnosti stavke.

Prav tako pa bi se mogli tudi podjetniki obrniti na paritetni odbor, če bi n. pr. delavci grozili s stavko ali če iz posebnih razlogov ne bi mogli izpolnjevati vseh zahtev delavstva. Zlasti bi se mogel obrniti podjetnik na ta odbor, če bi delavci zlorabljali pravico stavke. Če paritetni odbor iz kakšnih vzrokov ne bi mogel priti do večinskega sklepa, bi odločil na podlagi izvršene razprave zastopnik oblasti.

Končno pa bi se mogel v Beogradu ustanoviti tudi osrednji paritetni odbor, ki bi ob asistenci resornih ministrstev koordiniral delo posameznih pokrajinskih paritetnih odborov ter obenem razsojal o pritožbah, ki bi jih stranke vložile proti odločitvam pokrajinskih paritetnih odborov. Če ta osrednji odbor ne bi mogel izglasovati večinskega sklepa, bi odločal o sporu na podlagi izvršene razprave zastopnik socialnega ministrstva v sporazumu s trgovinskim ministrstvom. V vseh primerih pa, ko se podjetnik ne bi ravnal po sklepih paritetnega odbora, bi ostajalo delavcem sredstvo stavke. Če pa se delavci ne bi ravnali po sklepih odbora, potem pa bi imel podjetnik pravico, da brez odpovedi odpove delavcem, ki ne bi hoteli delati po pogojih, ki jih je določil paritetni odbor.

Odnos med industrijo in delavstvom

Iz referata gen. tajnika Centrale industrijskih korporacij Gioke Čurčina na blejski konferenci

Politična negotovost je zlasti v Evropi vzrok, da se more gospodarstvo kljub raznim ugodnim znakom, kakor izčrpanost zalog, obilnost kapitala in podobno, razvijati ugodno samo zaradi oboroževanja držav in drugih umetnih sredstev ali pa zaradi posebnih ukrepov, ki jih izdajajo nekatere države v svojo korist in na škodo drugih. Dogaja se celo, da se danes smatrajo za ugodni celo pojavi, ki so sicer vedno veljali kot neugodni, kakor na primer suša v Ameriki, ker je pač povzročila zboljšanje cen. Da ni to zdravo, je jasno, poleg tega pa takšne pojave tudi ne more paralizirati neugodnega vpliva, ki ga povzroča politična negotovost zlasti v Evropi in ki nad vse pritiska gospodarsko delavnost na svetu.

Ta negotovost ni samo posledica preveč skritih sposobnosti politikov in strmljenja premaganih držav, da se splošna zmešanost še poveča, ker bi mogle iz nje skovati za sebe dobiček, temveč so še globlji vzroki za sedanje stanje, ker se ta zmešanost ne vidi samo v premaganih državah. Tako se je povečala moralna kriza, ki je nastala iz nespoštovanja mednarodnih obvez in ki se širi na vedno večji krog ljudi. Ta kriza preprečuje obnovitev zaupanja, brez katerega pa posli ne morejo napredovati. Ene države imajo vse — druge nič.

So pa še drugi vzroki materialne narave, ki ovirajo, da bi se življenje držav razvijalo normalno. Tako so na eni strani države, katerim primanjkuje surovin, dočim druge ne vedo, kam bi z njimi. So države, ki imajo največje muke zaradi viška svojega prebivalstva. Druge države so zopet v zadregi, ker imajo preveč kapitala. Iz vseh teh razlogov je prišlo do postavitve raznih carinskih in drugih ovir, ki preprečujejo normalno zamenjavo blaga, ljudi in kapitalov. Zato je konec ravnovesja v svetovnem gospodarstvu, kar se najbolj vidi iz naslednjih činjenic. Pet velikih sil kontrolira danes najmanj dve tretjini vseh najbolj važnih surovin na svetu, dočim druge države ne morejo plačati teh surovin z izvozom svojih proizvodov in predelav. Če pa že morejo izvoziti svoje proizvode, potem dobe za nje tako malo, da komaj pokrijejo stroške proizvodnje ali pa jim celo konkurirajo one države, iz katerih uvažajo surovine. V takšnih primerih se je nekoč izravnala pasivnost plačilne bilance z izvozom zlata ali pa se je premostila s krediti. Toda danes posedujejo države, ki izvažajo največ surovin, nad 65% vseh zlatih zalog. Raje kopičijo zlato v svojih sefih, kakor pa da bi ga v sedanjih malo varnih časih posojali drugim državam, ki bi se na vse zadnje s tem denarjem mogle še oborožiti proti njim. Na ta način se ravnovesje vedno bolj podira in lepega dne se more zgoditi, da bodo na eni strani, ki imajo vse, na drugi strani pa oni, ki nimajo nič in ki zato tudi ne bi mogli nič kupiti. To velja zlasti za revne agrarne države. Te države nimajo zlata, nimajo pa niti zadosti kredita, da bi se pretolkle skozi ono dobo, ki bi se

zaradi boljše politike in bolj intenzivnega mednarodnega sodelovanja mogla izpremeniti v njih korist. Zato morajo vse te države vztrajati na likvidaciji vseh dolgov, ki se morejo črtati še pred stabilizacijo razmer, ker bi sicer ta stabilizacija brez predhodnega črtanja dolgov takoj v začetku krenila na napačno pot.

Svet je razdeljen v dva tabora

Kakor glede vzrokov tako tudi glede posledic je politično in gospodarsko neravnovesje zvezano z neko vrsto polarizacijo občutkov in prepričanj, ki grozi, da kakor v križarskih vojskah razdeli svet v dva nasprotna tabora, ki postajata vedno bolj ekstremistična, čeprav imata mnogo podobnosti. Eden teh taborov mobilizira višek svojega prebivalstva za organizacijo vojne, drugi pa pripravlja upor mase proti onim, za katere misli, da imajo na škodo celote prevelike dobičke. Podobna sta si v tem, da oba stremita k načrtnemu gospodarstvu in avtarkiji in da posvečata socialnemu vprašanju večjo pažnjo ko drugim. Oba hočeta v dobi rastoče brezposelnosti povečati možnost zaposlitve in ker to ne gre po normalni poti, skušata to doseči na umeten način, z oboroževanjem, javnimi deli itd. Dočim pa more zasebna delavnost stalno ustvarjati nove možnosti za delo, ima državna iniciativa vedno tendenco, da gospodarstvo birokratizira in da vedno globlje zapada v avtarkijo. Ker pa se s takšno avtarkistično etatično politiko ne zmanjšuje število brezposelnih, se vse nehuje v tem, da pada skrb za brezposelne na državo ter na zaposlene delavce in podjetnike. Poleg tega pa oba režima dovoljujeta delavskemu razredu tudi na socialnem polju vedno nove koneesije.

Mnogo večjo skrb ko odnosu med gospodarsko in socialno politiko, posvečajo vlade

odnosu med delodajalcem in delojemalcem

ter urejevanju delovnih pogojev v posameznih gospodarskih panogah. V državah z izvedeno organizacijo delavcev in podjetnikov so težkoče pri urejevanju delovnih pogojev najmanjše. Mnogo večje so tam, kjer so te organizacije šele v začetku in preveč povezane s političnimi strankami in kjer se medsebojno bore za nadoblast. V državah, v katerih ni svobodnih organizacij, urejujejo delovne pogoje ali državni organi ali pa obvezne organizacije. Likvidacija vseh težkoč pa je v vseh primerih prepuščena Mednarodnemu uradu za delo v Ženevi, v katerem so zastopani tako delojemalci ko delodajalci.

Do zadnjega časa so tudi delodajalci Jugoslavije sledili sklepih ženevske organizacije, v kolikor so pač to naše politične in gospodarske razmere dopuščale. Mezde in kolektivne pogodbe so se navadno določevale s sporazumom zainteresiranih strank. Šele pred nedavnim časom se je pojavila težnja, da se brez ozira na sklepe ženevske organizacije izenačijo neenakosti in odpravi tekma med indu-

strijami iste panoge ter na raznih področjih. To odstopanje od naše dosedanje politike je privedlo delavske sindikate do tega, da se okoristijo s predlogi naše strani ter da jih razširijo in podkrepe s stavkami. Stavka so njih pravica, to svojo pravico pa so zlorabili, ko so zahtevali poleg minimalnih mezd in kolektivnih pogodb še povišanje mezd brez ozira na razmere in pogoje dela v sosednih državah, s katerimi morajo naše tvornice konkurirati. Izpremembo politike podjetnikov je izkoristilo tudi ministrstvo za socialno politiko, ki ni samo sprejelo predloge delavskih zbornic, temveč jih še razširilo ter izdelalo načrt o minimalnih mezdah, o kolektivnih pogodbah in arbitraži, le s to razliko, da so delavci nameravali prepuštili glavnih del iz načrta nastalih nalog svojim organizacijam, ministrstvo pa svojim organom.

Postavljati na dnevni red istočasno

zahteve po minimalnih mezdah, kolektivnih pogodbah, obvezne arbitraže ter pomirjevalnega postopanja

ima končno tudi svoj smisel, ker je mezza glavna vsebina kolektivnega dogovora. Prav tako je tudi arbitražna vezana na kolektivne pogodbe. Pa tudi po zgodovinskem razvoju se more konstatirati, da se vsa ta vprašanja uspešno razvijajo samo tedaj, kadar obstoje trdne delodajalske in delojemalske organizacije ter se v po njih sklenjenih kolektivnih pogodbah urejajo vsi pogoji dela. Ker so strokovne organizacije najbližje gospodarskemu življenju, morajo tudi naprej občutiti izpremembe, ki jih je povzročila socialna in gospodarska evolucija ter te spremembe prilagoditi kolektivnim pogodbam. Zakonodavec ureja samo metode sklepanja in pravni učinek kolektivnih pogodb, posreduje pa le, kadar nastaja potreba, da se spravi o posamezni dogovori v sklad. V naprednih državah pomeni zato že sklenitev kolektivne pogodbe same priznanje obstoja dobrih organizacij, ker je odvisno pravilno funkcioniranje teh pogodb od kakovosti organizacij.

Tako namen ko vsebina kolektivnih pogodb je različna. Nekatere pogodbe dajejo le načelna navodila, druge zopet grede pri posamezni stroki do podrobnosti. Da se spravi vsa njih določila v sklad, se pogosto predvideva koordinacija osrednjih odborov s pomočjo strokovnih posvetovalnih ustanov (Trade Boards).

Kar se tiče rabsodišč in pomirjevalnih postopkov, se nekateri teh odborov volijo čisto svobodno, drugi so zopet obvezne ustanove z obvezno arbitražo za določen spor.

Če pregledamo zgodovinski razvoj tega problema, potem vidimo, da so socialno najbolj napredne države ko Avstralija že v 90 letih uvedle arbitražo, da bi s tem preprečile mezdne spore. Nato so bili imenovani posebni od-

Kaj pravijo naši gospodarski ljudje?

Na naslov železniške uprave

Potniki, ki se vozijo v sedanji vročini po železnici, se silno pritožujejo, da se skoraj na nobeni postaji ne ponuja pitna voda. — Potniki so zaradi tega prisiljeni, da morajo kupovati pivo ali brizganec, kar je za marsikaterega predrago. V sobotah in ob nedeljah, ko so potniški vlaki redno prenatrpani, pa niti tega ni mogoče dobiti, ker tistih par natakarjev res ne more v par minutah postreči vsem gostom. Ali ne bi bilo mogoče, da bi se pustilo tudi domačemu prebivalstvu, da prodaja pitno vodo za malenkostni znesek potnikom? Pomagano bi bilo potnikom in domačemu prebivalstvu.

Tudi glede okrepčil ni pri nas urejeno najbolje. Kdor je potoval kdaj po Italiji, je videl, kako ponujajo na vseh postajah v malih papirnatih ali pletenih košaricah, ki jim pravijo »cestinic«, razne okusno prirejene prigrizke za primeroma zelo nizko ceno. Tako se dobe ti prigrizki po 2, 3, 5 lir, tudi dražji, in potniki so z njimi redno zadovoljni. Ali se ne bi moglo kaj podobnega vpeljati tudi pri nas? Koliko zaslužka bi imeli naši ljudje samo pri izdelavi teh koškov? Koliko več sadja bi se tudi potrošilo!

Seveda pa bi se potem moral

upoštevati tudi manjši zaslužek železniških restavratevjev. Naj bi se pri tej priliki revidirale tudi najemnine železniških restavranov, ki so odločno previsoke. Na vse zadnje bi moral biti glavni namen železniških restavranov, da služijo udobnosti potnikov, ne pa da so pridobitni vir za železnico. Naj postranski namen ne postaja glavni, ker to je napačno.

Upamo, da bo železniška uprava te nasvete, ki so v korist potnikov in s tem tudi njej, upoštevala in jih čim preje tudi izvedla.

Prilike za zaslužek

ni mikler toliko, kakor na velesesju, kjer boste lahko v državni razstavi »Za naš les« našli nešteto spodbud za udejstvovanje svoje podjetnosti in znanja. Tudi razstava »Sodoben vrtec bo našemu meščanu, zlasti pa kmetu pokazala več poti, da si s pridelovanjem sadja, ki ga zahtevata naš tujski promet in tudi naš izvoz, nadalje pa z raznovrstno zelenjavo in s pridelovanjem semen ter tudi z vzgojo cvetlic izboljša svoje sedanje težko stališče. Kdor ne mara v teh težkih časih držati rok križem, naj torej med 1. in 13. septembrom obišče jesenski velesesjem.

Politične vesti

Italijansko »mare nostrum« in hrvaško vprašanje. »Frankfurter Zeitung«, ki je dobro informirana o namerah Italije piše, da se Italija zopet prizadeva, da napravi iz Jadranskega morja čisto italijansko morje, »mare nostrum«. Zato zopet povečuje Italija svoj vpliv v Albaniji. Z nastankom Jugoslavije je izgubila Italija polovico svoje zmage nad Habsburžani, ker se je z Jugoslavijo vrnila med Jadransko in Podonavje nova država, ki je tudi dovolj močna, da to svojo odlično pozicijo brani. Kako vse drugačno pa bi bilo stališče Italije, če bi bila ob Adriji samo mala država Hrvatov. Ta država bi se že zaradi nasprotja do Srbov naslonila na Italijo. Potem pač ne bi bila nobena težava, tudi to državo vključiti v rimski pakt. S tem bi bila južno-vzhodna Evropa odprta italijanskemu gospodarskemu in tudi političnemu prodiranju. Dobro bi bilo, da izvajanja nemškega lista Jugoslavlani nikdar ne bi pozabili.

Ministra Kozuharov in Mičajkov, ki sta zastopnika V. Cankova v bolgarski vladi, sta odstopila. V zvezi s tem se govori, da pride do izpremembe v bolgarski vladi, kakor hitro se vrne iz tujine kralj Boris.

Po grških vesteh je nastala v severni Albaniji revolucija in je albanska vlada zaradi tega mobilizirala dve diviziji. Tiranska vlada pa vse te vesti odločno demantira.

Uvedba dvoletne vojaške službe, s katero se bo povečalo število stalne nemške vojske na en milijon vojakov, je zelo vznemirila francoske vojaške kroge. Tudi na Poljskem je povzročil ta korak nemške vlade močno razburjenje ter je zato Ryzdz Smigly sklenil, da odpotuje v Pariz že ta teden, ne pa šele sredi septembra, kakor je bilo prvotno določeno.

Zaradi povišanja nemške vojaške službe na 2 leti se bo začelo novo teknovanje v oboroževanju. Na španskem bojišču se vodijo v zadnjih dneh zlasti ogroženi boji za mesta San Sebastian, Irun in Oviedo. Obe stranke poročata o uspehih. Zelo živahne so bile tudi akcije letalcev. Vse kaže, da so v letalstvu uporniki v premoči.

Tuji diplomati v Španiji so izdelali načrt, za intervencijo vseh veselil, da bi se nehale grozovitosti v španski državljanski vojni. Če se mislijo uporniki in madridska vlada, da morajo voditi pravo vojno drug proti drugemu, potem jo naj vodijo tudi po vojnem pravu, to je brez ubijanja ujetnikov in civilnega prebivalstva, kakor to delajo danes. A tudi vse druge grozovitosti naj bi se nehale. Kakor je pozdraviti to akcijo diplomatov, tako pa se je bati, da bo le platiotične vrednosti.

Ker je Nemčija prepovedala vsak izvoz orožja in municije v Španijo, je sedaj ustavila tudi nemška Lufthansa vsak promet s Španijo.

Vladna poročila zopet javljajo, da je mesto Oviedo pred padcem, uporniki pa zopet o padcu Iruna. So to že periodične vesti belih in rdečih.

Več visokih funkcionarjev narodno socialistične stranke v Berlinu je bilo aretiranih, ker so bili zapleteni v razne korupcijske afeze, ki so bile te dni odkrite.

Vse špansko vojno brodovje je po vesteh iz francoskega vira prestopilo na stran upornikov.

Poljska vlada je zaradi umora poljskega častnega konzula v Valenciji enogledno protestirala pri madridski vladi.

Dunajska policija je razpustila družstvo madžarskih emigrantov na Dunaju. Listi pripominjajo, da je to prvi uspeh Horthijevega obiska pri avstrijskih državnikih.

Poseben odposlanec arabskega kralja Iba Sauda je prišel v Jeruzalem, da doseže sporazum med Arabci in Angleži. Angleške oblasti so istočasno izpustile iz zaporov celo vrsto arabskih voditeljev.

Nova pogodba med Anglijo in Egiptom je bila v sredo podpisana v Londonu. Pogodba pomeni za Egipt velike pridobitve. Angleška vojska se umakne iz Egipta in bo le ob Sueškem prekopu. Nove egiptске vojske, ki jo bo organizirala angleška misija in Anglija oborožila, ne bo več nadziral angleški nadzornik. V Sudanu bo sodelovala tudi egiptska vojska. Kapitulacije se odpravljajo.

Okoli 60 etiopskih poglavarjev iz oblasti Gale v zapadni Etiopiji je izročilo britanski vladi spomenico, v kateri prosijo, da bi Velika Britanija prevzela mandat nad zapadno Etiopijo. Poglavarji pravijo, da odebrava to spomenico 2 milijona Etiopcev.

Grška vlada je uvedla brezmesne dni (v sredo in četrtek), ko je prepovedana vsaka prodaja mesa.

Pelikan terpentinovo milo za namakanje perila pa **Radost peric**

Zamrzle terjatve, ki bi mogle koristiti našemu gospodarstvu

Tuji upniki, katerih terjatve so zamrzle v naših pasivnih klirinških saldih, bi hoteli imeti od teh svojih terjatev vsaj obresti. Zato skušajo plodonosno naložiti ta denar v naših domačih podjetjih. V

Beogradu pa iz neznanih vzrokov delajo temu prizadevanju vse mogoče ovire, kar bo nujno imelo za posledico, da bodo ti tuji upniki skušali na drug način priti do svojega denarja. In znano je, da se to more doseči s pomočjo naših aktivnih kliringov. Nerazumljiva politika Beograda bo tako povzročila, da bo ta denar odšel iz države,

Trgovca izpolni dolžnost, če naroči prvič in prodaja plasirati

naše gospodarstvo pa od njega ne bo nič imelo. Izguba torej na dve strani.

Zena potrebuje mnogo zraka

in gibanja in se ne more ves dan mučiti s kuhinjskim delom, ko ji je vendar tudi potreben počitek in vsak dan sprehod v zeleno naravo. Na razstavi pohištva na jesenskem velesejmu vam bodo naši iznajdljivi mizarški mojstri od 1. do 13. septembra pokazali mnogo praktičnih novosti za pomoč gospodinjam pri delu v kuhinji. Lepo, praktično in za malo denarja lahko opremite svoje kuhinje,

Uvajali pa bodo z izdatno reklamo Dolničar & Richter

LJUBLJANA da bo ob mrzlih zimskih popokdnjih tudi v njih prijetno bivati in bo žena imela vedno takoj vse pri roki.

Zopet napoved rešitve vprašanja kmečkih dolgov

Izjava ministrskega predsednika dr. Stojadinovića

V lovskem dvoru Han-Pjesak je bila v torek popoldne važna seja, na kateri se je razpravljalo o rešitvi vprašanja kmečkih dolgov. Poleg predsednika vlade, devetih ministrov, med njimi je bil tudi dr. Krek, so se udeležili seje še: Milan Simonović, predsednik delovnega kluba senatorjev, dr. Bogdan Marković, predsednik P. A. B., dr. Radosavljević, guverner Nar. banke in Ivan Avsenek, industrialec iz Ljubljane. Na seji so se določile osnovne smernice, po katerih naj se reši vprašanje kmečke zaščite.

Takoj po seji je sprejel predsednik vlade časnikaarje in jim podal naslednjo izjavo:

»Vprašanje kmečkih dolgov so pri nas reševali že mnogokrat, toda kljub temu se ni bilo končne rešitve. Kmet je moral še nadalje živeti pod bremenom velikih dolgov in brez upanja, da bi kaj kmalu dobil nov kredit. — Takšnemu stanju se mora napraviti konec. Moja namera je, da se vprašanje kmečkih dolgov enkrat za vselej reši in odstavi z dnevnega reda!«

Sedanja rešitev bo v glavnem obsegala na eni strani olajšanje položaja dolžnikov, na drugi strani pa bo omogočila obnovitev delovanja denarnih zavodov in kreditnega združenstva. Smatram pa za potrebno, da zlasti naglasim, da se pri reševanju tega vpraša-

nja, ki ni niti lahko niti priprosto, morajo upoštevati tudi naslednje nujne zahteve:

1. da se obvaruje sedanja vrednost našega denarja,
 2. da se ne oslabi drž. kredit,
 3. da se ohrani zaupanje vlagateljev v naše kreditne ustanove.
- Iz teh razlogov se bo končna rešitev vprašanja kmečkih dolgov gibala v mejah, ki sem vam jih sedaj označil.

Na vprašanje časnikaarjev, kdaj bo vprašanje kmečkih dolgov dokončno rešeno, je odgovoril predsednik vlade, da bo nova uredba izšla še pred 1. oktobrom, ker je tako želja in namen vlade.

Denarstvo

Stanje Narodne banke

Izkaz Narodne banke z dne 22. t. m. navaja te izpremembe (vse številke v milijonih din):

Skupna kovinska in devizna podloga se je povečala le neznatno in je ostala s 1,548,7 skoraj neizpremenjena.

Devize, ki ne spadajo v podlogo, so narasle za 24,4 na 479,5. Vsota kovanege denarja v srebru in niklju pa se je povečala za 7,2 na 395,4.

Posojila so se skupno povišala za 11,9 na 1.627,7, in sicer so menična posojila porasla za 12, na 1.376,8, dočim so se lombardna zmanjšala za 0,8 na 250,8.

Obtek bankovcev se je zmanjšal za 14,4 na 4.976,7, obveze na pokaz pa so se dvignile za 43,9 na 1.562,0. Razna pasiva so se povečala za 25,3 na 358,2.

Skupno zlato in devizno kritje se je zmanjšalo od 30,57 na 30,43 odstotkov, samo zlato pa od 29,09 na 28,96 %.

Novi kolki Dravske banovine

Kakor smo že poročali, je razpisala banska uprava v Ljubljani natečaj za nove kolke. Te dni je komisija s konzervatorjem dr. Fr. Stetelom na čelu pregledala in ocenila poslane načrte. I. nagrado je dobil osnutek pod geslom: Slovenski narodni motiv (Miha Maleš), II. nagrado »Zanjica (Tone Kralj), III. nagrado si delita ing. arh. Omahen in Serajnik. Odkupljeno je bilo še delo: »Naši možje« (Miha Maleš) in dva osnutka od grafika Trpina.

Kolki se bodo tiskali v desetih različnih vrednotah, od 0-25 do 100.— Din, in desetih različnih motivih iz našega narodnega življenja. Sedem po osnutkih Mihe

Maleša, po eden od Toneta Kralja, ing. Serajnika in grafika Trpina.

Odlog plačil

je dovoljen Posojilnici v Frankolovem za dobo 6 let za dolgove, nastale pred 25. junijem 1934. Obrestna mera za stare vloge po 2 odstotka.

Poostrena kontrola nad bankami v Italiji

Novo imenovani italijanski kreditni inspektorat je začel poslovati. Ze takoj s prvima svojima odlokom je globoko posegel v poslovanje bank. Predvsem je predpisal inspektorat, da morajo vse banke imeti isto obrestno mero, da bo glede obrestne mere vsaka konkurenca med bankami izključena. Drugi odlok nalaga vsem bankam, da morajo prijaviti inspektoratu vse svoje naložbe v posestvih ali svojo udeležbo pri družbah za promet s nepremičninami. Nova posestva morejo odslej banke pridobiti le z dovoljenjem inspektorata. Inspektorat more izsiliti postopno likvidacijo vseh nepremičnin, ki so v rokah bank, če bi to zahtevala likvidnost bank. Ker so banke v zadnjem času v velikem obsegu investirale denar v nepremičninah, hoče najbrže inspektorat prisiliti banke, da nepremičnine prodajo in denar nalože v državne vrednostne papirje. Nakup nepremičnin je bil v mnogem le beg od lire in ta beg hoče sedaj inspektorat preprečiti.

Vpis I. tranše prioritetenih delnic Prve hrvaške štedionice je bil te dni uspešno zaključen.

Zlato so pridobili v Jugoslaviji v I. letošnjem polletju 284 kg 259 g. Lani vse leto pa 506 kg in 282 gramov.

Razrešen je bil kot član nadzorstva Poštne hranilnice Miloš Stibler, mesto njega pa je bil imenovan dr. Pirc, nekdanji šef higienškega urada v Ljubljani.

Grški ministrski predsednik Metaxas je v posebni izjavi novinarjem odločno demantiral vest, kakor da bi hotela grška vlada izvesti notranje prisilno posojilo. Zlasti je zavračal govornice, da bodo vsi bankovci prerezani na dva dela ter bi dobila en del vlada, drugi del pa bi ostal lastnikom. Nobenega prisilnega posojila ne bo izvedla grška vlada.

Dr. Schacht je obiskal guvernerja Francoske banke. Nemški listi naglašajo, da je Schachtov obisk samo vljudnostnega značaja, da vrne svoječasi obisk francoskega guvernerja.

Še o blejski dražbi

Danes so pač takšne razmere, da ni niti o blejski dražbi, ki je čisto zasebno-pravna zadeva, mogoča popolnoma odkritosrčna beseda. Zato si moremo dovoliti na »Slovenčeva« izvajanja le nekaj pripomb.

Da so bile številne parcele ocenjene preniko in da so se mogle prodati tudi za več ko trikrat draže, to je bilo praktično dokazano. Zakaj ni bilo dovoljena odprodaja teh parcel, da bi se dolg znižal, ni ravno razumljivo. Morda nam to pojasni »Slovenec«.

Drugo vprašanje: Kaj naj rečejo sedaj po dražbi vsi oni številni zasebni upniki, katerih terjatve so obvisle v zraku?

Tretje vprašanje: Zakaj je Združena banka kar sama od sebe povišala ponudbo za dober poldrug milijon?

Končno še to: Če že »Slovenec« polemizira s člankom »Novosti«, v katerem je res več netočnosti, zakaj se vsede le na čisto postransko stvar in zakaj ne omenja naš glavne zadeve, ki je v članku.

Kdor zmaga, je navažno na svojo zmago ponosen. So pa tudi zmage, ki so zelo učinkovite, a ki za ponos le ne dajejo nobenega povoda. Pri tem pa se vprašanja zaščitenih denarnih zavodov niti ne dotikamo.

Uredba o organizaciji statistične službe

Ustanove se statistični uradi v Beogradu Zagrebu in Sarajevu, ne pa tudi v Ljubljani

V »Službenih novinah« z dne 19. avgusta je izšla uredba, s katero je prenešana občna državna statistika v delokrog notranjega ministrstva. Nadalje se v tej uredbi določa delokrog občne državne statistike, ki ima štiri odseke, in sicer: upravni odsek za statistiko prebivalstva in javne higiene, odsek za gospodarstvo, industrijo, obrt in cene ter odsek za pouk, pravosodje, upravo, financo ter vojsko in mornarico.

Poleg načelnika morejo biti v beograjskem uradu nastavljeni 26 uradnikov, 12 zvaničnikov, 3 služitelji in 40 dnevničarjev, skupno 81 oseb.

V zagrebškem uradu 6 uradnikov, 9 zvaničnikov, 7 dnevničarjev in 1 služitelj, skupno 23 oseb.

V sarajevskem uradu pa 3 uradniki, 2 zvaničnika, 2 dnevničarja in 1 služitelj, skupno 8 oseb.

Ljubljana pa nima svojega statističnega urada in zato seveda tudi tu ne bo nihče nastavljen. Zakaj baš Ljubljana nima svojega urada, ne vemo in tudi ne razumemo. Vemo le to, da imamo Slovenci najboljše statistične strokovnjake v državi, ki pa morajo žal delovati le izven Slovenije.

Ze v 24 urah

barva, plestra in kemične vsaki obleke, klobuke itd. Skrobi in svetloilika srajce, ovratnike in manšete. Pere suši, mogoča in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6, Solenburgova ul. 8. Telefon št. 22-72.

Igračkanje s številkami

Te dni smo čitali v naših listih izjavo visokega gospoda, kako bi mogli prihraniti na leto 200 milijonov din, če bi uporabljali za motorna vozila namesto bencina lesni plin. Na vsak način je res, da bi bila za našo državo prava sreča, če bi nadomestil bencin, ki ga uvažamo iz tujine, lesni plin. Za našo, na gozdovih tako bogato državo, ni pač nobenega dvoma, da je samo priporočati, če bi se lesni plin tudi v resnici začel v ta namen uporabljati.

Da bi ta zamenjava v pogonskem materialu mogla tudi v resnici pomeniti milijonske prihranke, je tudi gotovo. Toda s tem dobičkom ni treba pretiravati in če bi se moglo teh 200 milijonov tako lahko zaslužiti, bi se tega posla v Jugoslaviji gotovo že lotil kakšen tujec in ne bi čakal, da se ga loti država.

Sploh to stalno igračkanje s številkami, ki je pri nas tako priljubljeno in ki se je pojavilo tudi pri tej priliki. Recimo, da je vse res, kar je navedel visoki gospod, da bi veljala proizvodnja lesnega plina ne nekaj nad 30 milijonov, da pa izdamo danes za bencin 300 milijonov din, vendar še iz tega nikakor ni razvidno, da bi zaslužili na leto kar 200 milij. din. Predvsem je sploh nemogoče, kar čez noč preurediti vsa motorna vozila tako, da bi uporabljala le lesni plin. V ta namen bi bile potrebne zelo velike investicije, ki bi teh 200 milijonov zelo reducirale. Drugo vprašanje je nadalje, kako bi mi znali to izpremembo izvesti. Tako n. pr. prav malo verujemo, da bi dala naša ministrstva sama dober vzgled in začela uporabljati za svoje luksuzne avtomobile lesni plin mesto bencina. A če ga te ne uporabljajo, zakaj bi ga uporabljali drugi?

Ponavljamo, da smatramo za koristno in dobro, če bi se uporabljali lesni plin mesto bencina. Da pa se to tudi zgodi, ni treba, da se visoki gospodje igrajo s številkami in da sanjajo o 200 milijonih, temveč naj raje začne praktično propagando za lesni plin s tem, da ga sami kot prvi uporabljajo za svoje vozove.

Pred otvoritvijo jesenskega velesejma

Ljubljanski velesejem upravičeno lahko imenujemo zrcalo, ki sproti odraža vse naše gospodarske razmere in vsa naša kulturna stremjenja, predvsem s svojimi specialnimi razstavami. Tako bo tudi letošnji, ki je znova pod pokroviteljstvom Nj. Vel. kralja Petra II., in ki bo trajal do 13. septembra, pokazal v prvi vrsti veliko razstavo za propagando našega lesa iz vse države. Čeprav je tretjina naših države pokrite z gozdovi, dravske banovine pa skoraj polovica, vendar smo se prave vrednosti našega lesa zavedli šele ob težkih posledicah gospodarske krize, predvsem pa, ko so se pričele izvajati sankcije, ki so ustavile naš izvoz lesa in s tem naš les razvrednotile do skrajnosti. Razstava, ki je njeno častno predstvedstvo sprejel minister za šume in rudnike Djuro Janković, bo dokazala, kako lahko mi sami uporabimo in predelamo svoj les doma, obenem nas bo opozorila kako neekonomični smo bili dosedaj, ko smo les in polizdelke izvažali v inozemstvo, nato pa za drag denar kupovali iz našega lesa pripravljene izdelke spet nazaj. V tesni zvezi s to veliko razstavo »Za naš les« je pa tudi Živalski park, kjer bo društvo »Noec« pokazalo vse živalstvo naših gozdov, vendar pa ne v tehničnih kletkah, temveč res popolnoma svobodne na velikih prostorih parka. Poleg vseh zveri in divjadi od medvedov, jelenov ter kozorogov bodo po parku šetale tudi manjše živali, v velikih volierah se pa spreletavale vse ptice od ponesnih planinskih orlov do drobnih koristnih ptic pevk, a v 20 metrov dolgem bazenu bodo vodne ptice razkazovale svoje umetnije.

Kakor so nas sankcije prisilile za propagando splošne uporabe lesa v domovini, tako so spet duhovna stremjenja, ki so se pojavila po grozotah svetovnega klana, razvnela željo po miru in estetskem izživljanju predvsem s tem, da se vse človeštvo z vneto posveča vrtnarstvu v tišini lepih vrtov. Velika razstava »Sodobni vrt« nam bo pokazala velik vzoren moderen vrt, nadalje alpinetum, starodavni samostanski vrt, sedaj tako moderen skalnjak in otroški vrtiček, poleg vsega tega pa tudi načrte za najrazličnejše vrtove. Posebno privlačne bodo velike specialne razstave cvetočih vrtnic, dalij, begonij, gladijov, nageljnov ter drugega cvetja z najčudovitejšimi novostmi. Seveda se bomo na razstavi tudi naučili, kako je treba to cvetje aranžirati in v kakšnih posodah, da pridejo značilnosti in lepota cvetja do čim večje veljave in dekorativnega učinka. Posebno skrb polaga pripravljalni odbor pod vodstvom upravnika ljubljanskih mestnih nasadov Antona Lapa razstavi sobnih rastlin, prav tako pa skrbi tudi za popolnost razstave zgodnjega sadja, kjer bodo razstavljene vse vrste tega sadja iz dravske banovine tudi tako, kakor je treba sadje vablivo servirati. Prav poučna bo tudi razstava sodobnega vrtnarskega orodja, neobhodno potrebna je pa razstava vrtnih škodljivcev ter načinov in sredstev za njih zatiranje. Na razstavi bomo imeli tudi priliko spoznati vso našo vrtnarsko literaturo, naposled pa še omenjamo interesantno razstavo vseh ogradij in priprav za vrt z oblikovalnim sadnim drevjem. Vso razstavo pa okrase še kiparji s plastičnimi

deli, primernimi za parke in vrtove. V štirih velikih paviljonih pa pripravljala razstavni odbor pod predstvedstvom dvornega svetnika ing. Josipa Rustie impozantno državno razstavo »Za naš les«, kjer bomo v splošnem oddelku poučeni o statistiki o gozdovih vse države in lahko primerjali tudi domačo produkcijo ter uporabo in izvoz s tujimi državami. Prav nazorno bo II. oddelk razstave prikazal produkcijo lesa, drv, lubja, česlovine, smole in tudi ostanke v gozdu, a v III. oddelku bomo videli uporabo drv, oglja in ostanke. Ves veliki IV. oddelk je posvečen uporabi lesa v stajbarstvu, kjer bodo prepričljivo prikazane prednosti lesa kot stavbinskega gradiva; razen tega pa bomo videli seveda vse lesno gradivo, lesene konstrukcije in zveze ter konstruktivne elemente.

Za vsakega poučni bodo načrti in modeli stanovanjskih hiš vseh vrst, predvsem pa malih eno- in dvostanovanjskih hiš in vil, planinskih koč in hotelov, društvenih in higijskih domov in vseh drugih utilitarnih stavb. Posebno bogato bodo zastopane podeželske stavbe za kmetijstvo, enako pa tudi stavbe za gozdarstvo, naposled pa industrijska in obrtna poslopja in naprave ter vodne zgradbe, zgradbe za zemeljska dela, mostovi, ceste, pota in transportne naprave.

V posebnem paviljonu bodo razstavljene sloviti slovenski izdelki pohištvenega mizarstva in tudi stavbnega mizarstva, poleg tega pa karoserije in vozovi, v pogojno pohištvo, šolske potrebščine, embalažno blago, furnirji, sportno in telovadno orodje in tudi kiparski, rezbarski ter strgarski izdelki. Nadvse interesanten in poučen bo tudi oddelk, kjer bomo spoznali vedno važnejšo in zmogovitejšo kemično industrijo. O vsem, kar moramo vedeti o postanku lesa, nas bo poučil botaničen uvod, poleg tega nam bo pa razstava pokazala fizikalna svojstva in kemično tehnologijo lesa. Prav nazorno se bomo lahko poučili, kako nastanejo iz lesa papir in razstreljiva ter razni produkti oglarenja; videli bomo pa tudi uporabo lesa in oglja kot gonilno sredstvo. Splošno razumljivo bo prikazana industrija terpentina, česlovine in barvil iz lesa, a razstava nas bo poučila tudi o sladkorenju lesa.

Ze tri velike razstave jesenskega velesejma so prav močan izraz prizadevanja in sodelovanja raznih krogov in najrazličnejših faktorjev ter strokovnjakov za izboljšanje splošnih gospodarskih razmer, saj nam vendar tudi vrtnarska razstava odpira pota k prav izdatnim virom novih dohodkov, ker tudi na tem polju še vedno mnogo preveč uvažamo takih produktov, ki bi jih lahko pridelovali doma in jih tudi izvažali. Za maledga človeka pa še prav posebno skrbi razstava malih živali, ki jo priredi društvo »Živalca«, kakor perutnine, golobov, kuncev itd., da bi tako razstava smotrno pomagala rejcem pri nakupu čistokrvnih plemenskih živali.

Kakor na vsakem velesejmu, bo pa tudi na jesenskem bogato zastopan mali obrt poleg razstave najraznovrstnejših živil, prav bogata bo pa tudi splošna razstava industrije in obrtov, zlasti s sezonskimi predmeti. Izredno pestre bodo tudi privlačnosti veselilnega prostora z resnično vele-mestnim varietejem.

Dobave - licitacije

Glavno sanitetsko slagalište v Zemunu sprejema do dne 1. septembra ponudbe za dobavo raznega materiala potrebnega za bolnico: brisače, nogavice, čepice, odeje, hlače itd.; do 2. septembra za dobavo preoblek za blazine in prtov; do 3. septembra pa za dobavo raznih plaščev za zdravniške.

Direkcija drž. železnic, gradbeni oddelk, Ljubljana, sprejema do 28. avgusta ponudbe za dobavo remelnjov, letev, pločevine, razne železnine ter vijakov.

Računovodstvo Uprave Vojnotehničnega zavoda v Kragujevcu sprejema do 2. septembra ponudbe za dobavo raznih ventilov za paro. Direkcija drž. rudnika v Kaknju sprejema do 3. septembra ponudbe za dobavo raznega električnega materiala, izolirne žice, elektrod za varenje železa ter risalnega orodja.

Uprava 1. oddelka Vojnotehničnega zavoda v Sarajevu sprejema do 4. septembra ponudbe za dobavo manometrov; do 7. septembra za dobavo jesenovih desk; do 11. septembra za dobavo bukovih desk; do 18. septembra za dobavo 12 mikrometrov ter raznega orodja.

Direkcija drž. rudnika v Velenju sprejema do 9. septembra ponudbe za dobavo žganega apna ter gramza in peska.

Glavno mornariško slagalište Komanda pomorskega arzenala v Tivtu sprejema do 11. septembra ponudbe za dobavo usnatih jermen za copate, srebrnih in modrih port (trakov), srajc, čepic, 200 piščalk ter raznih gumbov.

Komanda pomorskega arzenala v Tivtu sprejema do 14. septembra ponudbe za dobavo tkanine za preproge; do 15. septembra za dobavo 2000 kg kalofonija ter 200 kg smole za kalfitiranje.

LICITACIJE:

Banska uprava v Ljubljani razpisuje za oddajo gradbenih del za zgradbo novega železobetonskega mostu čez Raduljo pri Zalogu I. javno pisarno ponudbeno licitacijo na dan 14. septembra ob 11. v sobi 216 teh. oddelka v Ljubljani. Odobreni proračun din 184.535.

Banska uprava v Ljubljani razpisuje za oddajo instalacijskih del v nadzorovalnem oddelku za moške v drž. bolnišnici za duševne bolni na Studencu I. javno pisarno ponudbeno licitacijo na dan 24. septembra ob 11. v sobi 33 teh. oddelka. Odobreni proračuni znašajo: za instalacijo tople in mrzle vode ter delne centralne kurjave din 377.809, za instalacijo centralne kurjave din 390.348 in za električno instalacijo din 42.954.

V pisarni referenta inženjerije Štaba dravske divizijske oblasti v Ljubljani bo dne 28. in 29. avgusta licitacija za oddajo raznih del (popravlil) v Oficirskem domu v Ljubljani.

Dne 14. septembra bo v pisarni referenta inženjerije Štaba Dravske divizijske oblasti v Ljubljani ofertna licitacija za oddajo del (popravlil) vojašnice Vojvode Mišiča v Ljubljani.

Dne 15. septembra bo v Slagalištu 1. oddelka Vojnotehničnega zavoda v Sarajevu ofertna licitacija za dobavo firneža, cinkovega belila, asfalt-laka, sikativna itd.

Direkcija Pomorskega Saobračaja v Splitu razpisuje za dan 28. septembra ofertno licitacijo za dobavo zakovic in vijakov.

(Predmetni oglasi in vzorec (trakov) so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.)

Kako se podpira pri nas tujski promet

Občina v Dubrovniku je ustanovila zaradi tujcev poseben orkester. V pokritje stroškov je pobirala od vsakega tujca pol dinarja dnevne takse. Sedaj pa je finančno ministristvo nakrat prepovedalo to takso, da je občina v največjih težavah, kje naj najde za orkester potrebnih 200.000 din. Brez godbe pa Dubrovnik tudi ne more biti. Pa to gospode v Beogradu ne briga!

Nova tekstilna tvornica

G. Ivan Braun namerava preurediti svojo elektrarno v Breznem v občini Vitanje v predilnico in tkalnico z barvarno in apreturo ter ima za to že dovoljenje trgovinskega ministristva. V ta namen bo komisijski ogled na kraju samem dne 3. septembra ob 10. uri. Načrti za preureditev so na vpogled pri banki upravi v Ljubljani.

Doma in po svetu

Vojvoda in vojvodinja Kentska sta prispela v Dubrovnik.

Poštni minister Kaludjerčić je izjavil, da bodo prihodnje leto prenešeni proračuni ljudskih šol v banovinske proračune. Kakor to izpremembo načelno pozdravljamo, tako pa se bojimo, da bo pomnila novo obremenitev naše banovine, ne da bi dobila banovina od države za vzdrževanje teh šol potrebnih sredstev. Vsaka izprememba se pri nas skoraj dosledno izpremeni v novo obdačenje.

Pravosodni minister je sprejel deputacijo sodnikov in ji izjavil, da bo skušal čim preje predložiti parlamentu zakonski načrt o sodnikih. Ker stopijo dne 3. septembra avtomatično in veljavo ustavni predpisi o stalnosti sodnikov, bo še pred tem terminom nekaj sodnikov premeščenih, da se zasedejo nekatera prazna mesta. Te premeštite pa da se bodo izvršile le v majhnem obsegu.

Jadranska plovidba na Sušaku je dosegla lani čisti dobiček 4,4 milijona din pri glavnici 72 milijonov din. Odpisi pri brodogovju znašajo 4,6 milijona. Vsa vrednost brodogovja je v bilanci ocenjena na 104 milijone din. Rezerva družbe za amortizacijo brodogovja znaša 41, za zavarovanje brodogovja pa 21 milijonov din.

Velikobekereška tvornica sladkorja je dosegla pri glavnici 36 milijonov din, lani 9,9 milijona din čistege dobička. Rezervni fond družbe se je v zadnjih treh letih povečal že na 10 milijonov din.

Tvornica celuloze v Drvarju, ki je prešla sedaj v državno last, pa izkazuje za lansko leto 800.000 din izgube pri glavnici 12 milijonov din. Skupno z izgubami v prejšnjih letih pa znaša vsa izguba družbe skoraj 4 milijone din.

Smrtna kazen z obesanjem je bila izvršena nad Halabarcom Gjurrom, ki je bil obsojen na smrt, ker je ubil nekoga policijskega stražnika, drugega pa skušal ubiti.

Znižana vožnja na tramvaju na podlagi velesesejske legitimacije od 29. avgusta do 15. septembra: po Ljubljani brez ozira na daljavo in prestop stane Din 1-50, za št. Vid Din 2-.

Smrtna obsodba nad 16 voditelji komunistične stranke, ki so bili v moskovskem procesu zaradi protirevolucije, pajdašenja z zastopniki nemške Gestapo in poskušene umora Stalina, obsojeni na smrt, je bila izvršena.

Smrtna obsodba se v vsem svetovnem tisku živo komentira, a ne vedno tudi posrečeno. Tako so nekateri veliki svetovni listi fantazirali, da sanooobtožbe obsojencev spominjajo na junake Dostojevskega in podobno. Toda ves proces je mnogo bolj realen in Stalin je obračunal z vso opozicijo, ki se je vedno sklicevala na svoje zasluge ter nasprotovala njegovim politikam. Stalin more sedaj energično nadaljevati svojo politiko, ki bo krenila še bolj na desno. S svetovno revolucijo bo sedaj konec. Usmrtitev 16 voditeljev komunistične stranke, med katerimi je večina Židov, je sicer nad vse brutalno dejanje, ki se obsoja samo. Toda zakaj zavijajo zaradi tega oči nemški narodni socialisti, je nepojmljivo, saj je bila opozicija v njih stranki lidvidirana na še bolj brutalen, a zato mnogo manj pogumen način.

Po eksekuciji komunističnih voditeljev so se začele po vsej Rusiji aretacije njihovih prijateljev. Aretiranih je bilo že več tisoč ljudi.

Štev. 9464.

Nabava

Direkcija državnega rudnika v Velenju razpisuje na dan 9. septembra 1936 pisarno neposredno pogodbo za dobavo 14.000 kg Ia ovsarskega. Ostali pogoji pri podpisani.

Direkcija drž. rudnika v Velenju, dne 24. avgusta 1936.

Tricikel

lahke in trpežne konstrukcije, nosilnost 100 kg, malo rabljen, popolnoma nove gume, se proda po zelo ugodni ceni.

Istotam se proda

Wertheim blagajna (Dunajski fabrikat.)

Vpraša se:

„Commerce“ d. d. LUBLJANA, Krekov trg št. 10

Delavski sindikati v Franciji so dosedaj nabrali kljub vsemu svojemu navdušenju za španske levčarje za nje le nekaj nad 170.000 frankov. Francozi pač neradi dajejo denar od sebe.

Francoška vlada odločno demantira vesti, da bi Abdel Krim pobegnil z otoka Reunion, kjer je interniran. Verjetno je, da je bila vest lansirana od strani, ki si želi neredov v španskem Maroku, da bi bila potem tuja intervencija potrebna.

Pastorji protestantske cerkve v Nemčiji so objavili poziv na vernike, v katerem zahtevajo svobodo za cerkev.

Italijanske vesti vedo povedati, da je v Ukrajini prišlo do velikih nemirov, ker primanjkuje ljudem živil. Rdeča vojska pa je z vso brezobzirnostjo vse nemire zatrla. Cene kruha so se v Parizu že zopet dvignile. To je že tretja požaritev kruha v Franciji v zadnjih treh mesecih.

Za denar drhte v mestu in na deželi in si belijo glave, kako bi ga porabili ali naložili čimbolj koristno in rentabilno. Gotovo pa ni boljše prilike, kakor na jesenskem velesejmu od 1. do 13. septembra, ko nam bo državna razstava »Za naš les« pokazala nešteto virov, dosedaj neizkoriščenih za varnost in rentabilnost tudi majhnih vsot, kaj pa šele kapitalov. Kmet bo našel na razstavi mnogo spodbude za najrazličnejše priboljške ob majhnem trudu, obrtnik bo videl česa naj se loti s pridom, industrialcu bo pa posebno razstava kemične predelave lesa pokazala pri naš še deviško polje za visoko rentabilnost denarja.

Najnovejša moda ameriških lepotic, ki nimajo nobenega dela, so lakirane noge. Lak mora biti iste barve ko obleka. Z acetonom se lak z lahkoto odpravi. Proti tej modi pa so vehementno nastopili zdravniki, ker da lak preprečuje kožno dihanje, kar je zdravju zelo škodljivo. Toda proti kraljici mode oni niso zmagali.

Tržna poročila

Mariborski živinski trg

Na trg z dne 25. t. m. je bilo prignanih 5 konj, 16 bikov, 154 volov, 464 krav in 11 telet, skupaj 650 glav živine. Povprečne cene so bile te: debeli voli 1 kg žive teže od din 4-4'25, poldebeli voli 3-3'85, plemenski voli 3'50 do 4'-, biki za klanje 3-3'50, klavne krave debele 3-3'25, plemenske krave 3'10-3'40, krave za klobasarje 2-2'25, molzne krave 2'25-3, breje krave 2'80-3'00, mlada živina 3'75-4, teleta 5'25-6'50. Prodanih je bilo 379 glav.

Mesne cene; volovsko meso I. vrste 1 kg din 8-10, II. vrste 6 do 8, meso od bikov, krav, telic 6-8, telečje meso I. vrste 10 do 12, II. vrste 8-10, svinjsko meso 12 do 14 dinarjev.

Radio Ljubljana

Petek, dne 28. avgusta. 12.00: Kmečke godbe (plošče) — 12.45: Poročila, vremenska napoved — 13.00: Čas, obvestila — 13.15: Slovenske pesmi in slovenska glasha — 14.00: Vreme, borzni tečaj — 19.00: Čas, vremenska napoved, poročila — 19.30: Nac. ura: Naše gledališče (Josip Kuluncic) — 19.50: Reproduciran orkestralni koncert — 20.10: Žena in tujski promet (ga. Vida Lapajne) — 20.30: Opetne pesmi poje gospod Janko Vekoslav, član Nar. gledališča, pri klavirju prof. Marjan Lipovšek — 21.20: Instrumentalni dueti (Klavir in harmonija, gospodična Melita Gnježda in Kaškarov Dimitrij) — 22.00: Čas, vremenska napoved, poročila — 22.20: Ronny jazz igra (plošče).

Sobota, dne 29. avgusta. 12.00: Plošče — 12.45: Poročila, vremenska napoved — 13.00: Napoved časa, obvestila — 13.15: Plošče — 14.00: Vreme, borzni tečaj — 18.00: Radijski orkester — 18.40: Potopisno predavanje: Obisk v Tangerju (gđc. Maša Slavčeva) — 19.00: Čas, vremenska napoved, poročila, obvestila — 19.30: Nac. ura: Indijske vede in naša narodna poezija (Pavle Jevtič) — 19.50: Koračnice (plošče) — 20.10: O zunanji politiki (dr. Alojzij Kuhar) — 20.30: Laertes na olimpijadi. (Pester večer s sodelovanjem pevcev, godcev in članov radijske igralske družine. Besedilo: Ivan Bob in Marjan Mehle) — 22.00: vremenska napoved, poroč. — 22.20: Lahka glasha.

Volna, svila, bombaž, nogavice, pletenine itd. itd. stalno v bogati izbiri in po najnižjih cenah v trgovini

Karl Prelog, Ljubljana

● Zidovska ulica 4

● Stari trg 12